

Q.N.
415,
8.

Π i
1370

SCHEDIASMA
DE
IRENAEI TESTIMONIO PRO PAEDO-
BAPTISMATE.

QVO
VENERANDO PATRVO
VIRO
SVMME VENERABILI, EXCELLENTISSIMO
ERNESTO FRIDERICO
WERNSDORFIO

THEOLOGIAE DOCTORI EIVSQVE IN ACADEMIA
WITTEBERGENSI PROFESSORI ORDINARIO
ALVMNORVM ELECTORALIVM EPHORO,
NIS THEOLOGORVM SENIORI ET h. t.
DECANO.

NVPTIAS AVSPICATISSIMAS
CVM
PRAENOBILISSIMA VIRGINE
GODELIA ELEONORA ELISABETHA
DE NITSH.

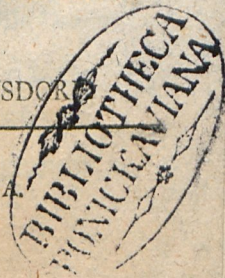

A. D. XXVI. FEBRVARII A. MDCCCLXXV.
ET FRATRIS D. GOTTLIB. WERNSDORFII
NOMINE ET SVO

PIE GRATVLATVR
CHRISTIANVS FRIDERICVS WERNSDORF

LIPSAE
EX OFFICINA IACOBÆERIA

VIR MAGNIFICE
SVMME VENERABILIS
EXCELLENTISSIME
PATRVE PIE COLENDE.

Cum de propinquo TVARVM Nuptiarum die audiissem et iam dudum occasionem idoneam TIBI meam erga TE pietatem meumque animum demonstrandi mihi exoptauissem, non dubitavi hoc laeto TIBI die in communionem TVAE laetitiae scriptiuncula quadam venire: est enim haec TVA cum *ornatissima de Nitsch* coniunctio ex vtraque parte nostrae familiae et mihi quoque periucunda; neque vero meum de hac re gaudium mandare volui conducto poetae et in carmine alienos pro meis offerre sensus, quod etsi praestantius ornatiusque expressisset laetitiam, tam

gratum tamen, opinor, TIBI haud futurum
fuiſſet, quam brevis quaedam commentatio
mea, etiamſi eam non omnibus vitiis liberam
fore bene noueram; acceſſit, quod Frater
meus natu maximus, cum negotiis forenſibus
et academicis impeditus, ipſe non potuiſſet
ſcripto quodam has T V A S Nuptias celebrare,
me potius ſuorum quoque votorum eſſe voluit
interpretem. Quodnam vero potiſſimum
huic commentationi deligerem argumentum,
non multus mihi fuit delectus; cum enim
temporis anguſtiae nouam quandam mate-
riam vlla cum diligentia elaborare nullo pacto
permitterent, eorum libellorum, quos inter-
dum priuatim conſcripſeram, quidam pro-
mendus et pro viribus retractandus erat: Et
quis tandem poterat videri dignior TE, *Vir
Magnifice et Summe Venerande*, quam hoc
de Irenaeo ſchediasma? tum quia eum, qui
noſtrae Familiae communis videtur hitoriae
eccleſiaſticae amor et veterum eccleſiae do-
ctorum ſtudium TIBI potiſſimum ineſſe, co-
que

que TE quam maxime delectari sciebam; tum quod olim mihi in TVO musaeo de re, quam continere dicitur hic Irenaei locus, TE cum verba miscere et ex parte TVAM sententiam cognoscere licuerat: Sed, quoniam negotia publica Rectoratus et Decanatus theologici aliaque plura tum impediabant, quo minus TVAM sententiam accurate cognoscere possem; nunc in his TVIS Solemnibus, *Patruae pie ac reuerenter colende*, TIBI hoc meum opusculum qualecunque de Irenaei quodam loco summisse ac decenter offero, quod, vt pro TVO in me amore paterno atque beneuolentia benigne accipias et meam erga TE pietatem, cuius indicem id esse cupio, ac reuerentiam inde agnoscas, obseruantissime rogo. Dabis vero etiam hoc precibus meis, vt TVAM emendatricem sententiam, quam gratissimo animo, vti par est, me accepturum esse spondeo, mecum benevole communices. Ego vero, quod summum est in hac diei TVI celebritate, et

quod pietas officiumque iubet, adoro Sum-
mum Praepotensque Numen, vt felicissimas
has Nuptias esse iubeat, diuque differat tem-
poris illius vltimos fines, quos TV, *Vir*
Magnifice, cum *Optima* TVA *Coniuge* sum-
ma concordia et felicitate transiges, Mihi
quidem, etiamsi procul a Saxoniae finibus
remoto, diu liceat esse tam felici, vt de
TVA *Ornatissimaeque Tuae Coniugis* salute
ac prosperitate collaetari possim; hoc tamen,
vehementer rogo, addas meae laetitiae be-
neficium, *Vir Magnifice et Summe Reue-*
rende, vt TVO, et *Optimae* TVAE *Coniu-*
gis fauore ac benevolentia nullo tempore
non fruar, meque TIBI semper habeas
commendatissimum. Vale. Scribebam in
Academia Lipsiensi mense Februario A. R. S.
CICIOCCCLXXV.

IN

IN IRENAEVM CONTRA HAERESES.

Lib. II. Cap. xxii.

---

§. I.

Historiae Ecclesasticae vsum etiam in rebus dogmaticis qui neget, haut facile quispiam erit: Licet enim, si quando accideret, vt patres cum Scripturis pugnarent, quod tamen in antiquissima historia vix eueniet, tum historiae testimonium contra Scripturarum autoritatem nihil valeret, nullo tamen modo negari poterit; historiam ecclesasticam, Patrum maxime purissimae antiquitatis primorum seculorum testimonium, non esse parui momenti ad confirmandum dogma ex Scripturis iam ductum et firmatum: Hinc semper Ecclesiae Doctoribus id fuit curae, vt in omnibus doctrinae locis, saltem si forte de illis paulisper dubitaretur, consensum Ecclesiae demonstrarent; quae Doctorum de Patrum et historiae ecclesasticae in rebus theologicis autoritate opinio celebrem illam litem, librosque de perpetuitate fidei genuit, nec non Gerhardi praestantissimum opus de consensu Ecclesiae orthodoxae.

§. 2. Itaque etiam locum *de baptismo infantum*, maxime cum ab Anabaptistis, argumentis tum ex ratione, tum ex Scripturis, tum ex historia petitis impugnaretur, annisi sunt, ex iisdem fontibus defendere; nec difficile erat plurimos *post Sec. III. Patres* suae sententiae defensores commemorare: postquam enim, ut non facile medium tenere solet humana imbecillitas, ex magna eaque iusta erga sacramentum baptismi reverentia et de eius utilitate ac praesentia persuasione, prava illa opinio erat exorta, quasi peccata post baptismum susceptum vel plane non vel difficiliter remitterentur, ideoque homines baptismalem initiationem saepe differunt ad ultimos vitae dies, et in hunc errorem prauumque morem recte inueherentur eumque reprehenderent Ecclesiae Doctores; mox infantum baptismum commendasse videntur et sic laudasse, ut breui post in multis locis fere non nisi infantes baptizarentur, maxime postquam *Cyprianus* adeo in concilio *decreuerat infantes baptizandos ante diem octauum*; multis tamen in regionibus adultorum baptismum praeferebatur usque in *Sec. VI.* Ne vero ipsis priorum seculorum deesset autoritas, tandem locum aliquem *Irenaei* inuenerunt, quem in suam rem trahi posse putarent, *e libris contra Haereses Lib. II. cap. xxii.* (Edit. Massuet.) quem ipsum nunc tractare, et quantum ex eo probari possit, inuestigare conabimur; ac primum quidem totius loci nexum, eaque ipsa verba, quae in hanc rem laudantur, indicabimus, deinde vero paucis de eo commentabimur.

§. 3. Disputat in loco nostro *Irenaeus aduersus Valentinianos*, haeresim quandam *Gnosticorum*, qui
 systema

systema emanationis, ut vocatur, stabiliabant, et triginta docebant esse Aeonos in tria genera diuisos, quorum primum octo aeonos, alterum decem tertium duodecim contineret. Sicuti vero numerum triginta aeonum per numerum annorum vitae Christi, antequam venerat ad baptismum, significari volebant, et hinc Christum anno XXX. baptizatum esse docebant; sic etiam Christum post baptismum tantum per duodecim menses docuisse asserabant, in testimonium aduocantes illud Prophetiae; „*vocare annum Domini acceptum*“ (Esa. 61, 2.), itaque ex numero hoc mensium duodecadem illam aeonum extorquere volebant. Has opiniones Haeticorum Irenaeus in loco nostro refutaturus, ostendit primo, in tempore illo, quod baptismum et mortem Christi interceserit, tria in Scripturis commemorari festa paschalia; manifeste igitur saltem tres annos indicari, in quibus doctoris munere functus sit; explicatoque Prophetiae loco, annum indicare quodlibet tempus, demonstrat.

§. 4. Deinde vero docet; Christum vere triginta annos natum venisse ad baptismum, non ut Gnosticorum opiniones probaret, sed ideo, ut perfectum magistri aetatem habens Hierosolyma veniret, et iure meritoque appellaretur magister; Christum enim non visum esse aliud, aliud fuisse, mox vero sic pergit; „*Magister vero existens, magistri quoque habebat aetatem; non reprobans, nec supergrediens hominem, neque soluens legem in se humani generis, sed omnem aetatem sanctificans per illam, quae ad ipsum erat, similitudinem, omnes enim venit per semet ipsum saluare: OMNES, inquam, QUI*“

„PER EVM RENASCUNTUR IN DEVM, INFAN-
 „TES, ET PARVULOS, ET PVEROS, ET IV-
 „VENES ET SENIORES. *Ideo per omnem venit*
 „*aetatem, et infantibus infans factus est, sanctificans*
 „*infantes: in paruulis paruulus, sanctificans hanc*
 „*ipsam habentes aetatem; simul et exemplum illis ef-*
 „*fectus et iustitiae et subiectionis: in iuuenibus iu-*
 „*uenis, exemplum iuuenibus fiens et sanctificans Do-*
 „*mino: Sic et senior in senioribus, ut sit perfectus*
 „*magister in omnibus, non solum secundum expositio-*
 „*nem veritatis, sed et secundum aetatem, sanctificans*
 „*simul et seniores, exemplum ipsis quoque fiens:*
 „*Deinde et usque ad mortem peruenit, ut sit primo-*
 „*genitus e mortuis, ipse primatum tenens in omni-*
 „*bus, princeps vitae, prior omnium et praecedens*
 „*omnes.*“

§. 5. His ita positis porro obiicit Haereticis il-
 lis, eos figmenti sui causa de scripto illo Prophetae,
 omne Christi negotium soluere et quasi irritum fa-
 cere, cum ipsi negent, adimantque magis necessa-
 riam magisque venerabilem aetatem, profectiorem
 illam, in qua omnibus praefuerit docens; docet ita-
 que Noster; necesse esse, Christum, cum Apostolos
 habuerit, docuisse, ideoque magistri aetatem ha-
 buisse; Christum venisse ad baptismum nondum
 XXX. annos natum, sed sub initia anni trigesimi
 (ob Luc. 3, 23.) iuuenilem aetatem ab anno XXX.
 vsque ad XL. extendi, hac aetate fuisse Dominum
 nostrum, cum doceret: Quam sibi propriam senten-
 tiam tum testimoniis eorum probat, quos id ex ore
 Ioannis aliorumque Discipulorum Christi accepisse,
 dicit, ad quorum testimonia frequentissime prouo-
 care

care solet; tum loco Ioannis cap. 8, 56. 57. Naturae nempe consentaneum ipsi videtur, ne, qui alium mendacem demonstrare velit, annos multum extendat ultra eam aetatem, quam illum habere videt; absolum et incongruum pronuntiat, viginti annos mentiri, et sic concludit ex eo; Christum eo tempore non multum abfuisse ab anno quinquagesimo.

§. 6. Hic est celebrer ille locus, quem laudare solent non sine magna veri specie ad confirmandum paedobaptismatis in Vet. Ecclesia usum et approbationem, haec sunt cum eo coniuncta, haec ad intelligendum locum pertinent. Facile vero quilibet intelliget; multis hic vera mixta esse falsis: non quidem male monet; *Christum trigesimi anni tempus expectasse, usque tum susciperet baptismum, quia hoc ipso ac sermone Ioannis omnium oculi magis in eum conuertebantur, ideoque eius doctrina aliquanto plus auctoritatis inde nancisci poterat: eum eum contra non decuisset, si puer adhuc voluisset prodire doctor populi:* recte etiam tradere videtur; *Christum propterea infantis naturam suscepisse, sensimque creuisse pro naturae humanae modo, ne in se legem humano generi a creatore datam solueret et respuere videretur:* at minoris momenti ac fidei esse et ingeniosa magis, quam vera videtur illa infantiae seruatoris causa, quam dicit; *Christum ideo venisse et permeasse omnes humanae vitae aetates, ut omnes singulasque sanctificaret,* hoc est, ut ipsis aliquam adderet sanctitatem et dignitatem; non enim inde sumus sancti Deoque grati, quod Christus nostrae naturae formam suscepit, non inde aliquid praecipui accedit infantibus, quod seruator noster voluit fieri infans, male alioquin actum esset

esset cum grandaevis illis, quos tamen ipse Deus honore dignos censuit, et in eo aliquod benignitatis suae testimonium posuit, si quis summum humanae vitae fastigium transcenderet, si horum aetati nulla eiusmodi sanctitas accessisset, non enim placuit Christo ad centesimum vsque annum viuere, neque vero hac re aliquid praestantiae ipsis detrahitur; eo enim existimus sancti, siue pueri siue et infantes, siue senes, quod Christus nos redemit, sua obedientia, perpeffione et morte nos gratos et acceptos reddidit Deo, et obediens Christi praeceptis piam probamque degimus vitam. Maxime autem in eo errat sine dubio Irenaeus, et, quantum possit praeconcepta opinio, quam sit difficile in refellendis aliis ipsum non transire iustos fines, quorsum nos possit deducere sententia, quae nobis arridet, manifesto est exemplo cum dicit; Christum non multum abfuisse ab anno quinquagesimo cum moreretur, nullo enim modo hoc potest probari, et si in nulla alia re, certe in hac ipsi erit neganda fides, nullum enim aliud huius rei exstat testimonium et Scripturae S. tantum absunt vt hoc probent, vt potius, Christum annum XL. certe non transgressum esse, non obscure indicent.

§. 7. At nunc non est nostri consilii has Irenaei opiniones refellere, sed quid posuerit, non quid ponere debuerit ex nostra sententia, videre et solum id *disquirere constitutum est, quantum hic locus ad probandum paedobaptismum valeat.* Facile autem quisque, neutri parti addictus, vbi eum legit, videbit; *summam totius loci nullo modo baptismum aut infantes, multo minus paedobaptismum respirere, sed*
 potius

potius omnem omnino aetatem, et hic potissimum id agi ab Irenaeo, ut ostendat; nullum esse aetatis discrimen, *omnem aetatem apud Deum esse parem et aequalem*; nec Christum certo quodam tempore ad baptismum venisse, per certum temporis spatium docuisse propterea quod in hac aetate ac tempore praecipuum aliquid fuerit; Verum fere triginta annorum eum suscepisse baptismum, quia, cum statim post baptismum, quo hominum oculi et animi tum propter testimonium divinum coelitus super baptizato delatum, tum propter Ioannis praeconium in ipsum fuerant intenti, Hierosolymis magister prodire vellet, magistri aetatem exspectare debebat; et per tantum temporis post susceptum baptismum in hac terra vitam transegisse, quantum ad erudiendos discipulos et perficiendum omne eius negotium requirebatur et sufficiebat; cuius negotii eam maxime partem hoc loco vrget, quae in eo fuit, ut *non solum Christi in docendo veritas, sed et aetas omnibus exemplo esset*, omnes sanctificaret. Etenim non loquitur contra illos, qui in doctrina de baptisinate dissentiebant ab ipso, sed potius contra homines falsis opinionibus de mundo eiusque auctore imbutos, qui ut falsas de natura animorum et effectione mundi opiniones ex facis litteris defenderent, operam dabant, et, si nulla verba tropica, quibus eas ornare possent inueniebant, symbolicas historiae explicationes fingebant, aduersus hos igitur defendit Irenaeus; Christum eo, quod demum anno XXX. se baptizari voluerit, non indicasse triginta aeonum et ex Deo promanationum numerum, sed longe aliam fuisse eius facti causam, et illum omnem omnino aetatem habere parem, omnem voluisse
suo

suo exemplo erudire. Ad hoc igitur totius loci propositum et caput omnia, quantum fieri potest referenda videntur, ne aliena ab auctoris consilio inferamus.

§. 8. Propter haec, quae diximus peccare videntur, qui verba illa; „*qui per eum renascuntur in Deum*“ de solis infantibus intelligunt, ideoque de paedobaptismo interpretantur, saltem de baptismo accipiunt, et inde necessitatem baptismatis infantibus conferendi efficere volunt. Argumentum vero, quo nituntur est, quod verba haec *nasci et renasci in Deum* apud Patres saepissime dicantur *de baptismo*: id quod negare non audemus, sed non semper hoc obtinet. Nam renasci non solum de baptismo dicitur, sed in vniuersum *de omni modo, quo nos mutamur in melius*, de ipsa adeo religionis verae susceptione. Nempe quot modis dici possumus liberi Dei esse et fieri, totidem modis etiam variari sine dubio potest vocabuli renasci significatio; iam vero liberi Dei sumus et appellamur in vniuersum, quatenus Deo sumus propter Christum grati et accepti. (Ioh. 3, 1.) et hoc in singulas quasi species diuiditur secundum eos modos et salutis adminicula, quae quaerere iubemur vt Deo placeamus, sic per virtutem et probitatem sumus et nos ostendimus liberos Dei (Matth. 5, 9. Luc. 6, 35. Phil. 2, 15.) porro fide dicimur fieri liberi Dei (Ioan. 11, 12. Gal. 3, 26.) atque amore Christianorum (1 Ioan. 2, 19.) atque ipsum regenerandi vocabulum vario hoc modo vsurpatur in scripturis, mox de vi verbi diuini in animos hominum (1 Petr. 1, 23.) mox etiam de baptisate, quatenus vim habet aliquam nos Deo acceptos

acceptos reddendi (Ioan. 3, 2. Tit. 3, 5.) occurrit; iam vero cum ecclesiae Patres soleant modos loquendi in scripturis obuios diligenter vsurpare, etiam haec vox saepius occurrit, neque est quod nequeamus saepissime Patres ea uti de sacro baptismo, at contra etiam nobis concedatur, eam a patribus etiam ad caeteras ideas, quae ei voci in scripturis iunguntur, exprimendas adhiberi, quod quidem demonstrare non est difficile, in ipsis enim dogmaticis libris nostris translata illam a patribus notionem *regenerationis* inuenimus, quae non de solo baptismo dicitur, sed de eo modo in genere, quo *accipimus fidem et Deo probamur*, non igitur video, quid nos cogat, in Irenaei loco statim de baptismo cogitare, ubi vocabulum renasci offendimus, immo vero videtur hoc loco idem significare, quod *sanctificari*, quo vocabulo modo fuerat vsus, (neque infrequens est apud Patres horum verborum permutatio ut adeo etiam sanctificari de sacro fonte dicatur; *Gregorius* quidem *Nazianzenus* or. XL. animos et corpora per magni baptismi sacramentum sanctificari, dicit) ut igitur haec sit orationis series; *Christus ideo venit in terras, ut per semet ipsum omnes cuiuslibet demum aetatis fuerint, saluaret, iis felicitatem ac beneuolentiam Dei amissam redderet, omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, qui se sciunt, per eum sanctificari, non reiciunt eius meritum, sed per eum grati et accepti Deo fiunt filii, eiusque exemplum, quo illis in qualibet aetate praeverat, secuti Deo probantur, siue illi sint infantes, siue paruuli, siue pueri, siue iuuenes, siue denique seniores.* Et hoc modo, quo verbum renasci explicauimus, utique dici possunt infantes christianis parenti-

rentibus nati et natalium conditione quasi inditi ecclesiae „renati et sanctificati“, vt ipse Paulus liberos nondum baptizatos christiano tamen parente natos, appellare *αἰγῖς* non dubitauit. Hoc igitur modo non opus videtur illud renasci in Deum, de baptismo explicare, vt etiam infantibus conueniat.

§. 9. Immo potius, quo melius cum totius sermonis serie congruat, qui de omni omnino aetate agit, necesse fere videtur, ea verba sic explicare, vt senioribus aequae ac infantibus sint apta; fumamus itaque *remoueri dubitationem*, quasi haec scripturo in mentem venerit, *non omnes re ipsa saluari*, sententiamque accurate definiturus addiderit; *qui per eum renascuntur in Deum*, quod autem nihil aliud sibi velit quam; *quicumque quantum in ipsis est, irritam non reddunt satisfactionem Deo per Christum praestitam, qui se sanctificari et emendari patiuntur, vel qui religionem christianam agnoscunt, ad Ecclesiam Christi pertinent*, hoc omnibus conuenit. Non solum iuuenes et seniores iam baptizati pertinent ad Ecclesiam, sed etiam pueri, infantes adeo a christianis parentibus oriundi; liberos vero Christianorum nondum baptizatos pertinere ad Ecclesiam Christi h. e. participes esse bonorum a Christo partorum patere non solum videtur ex Paulo, qui illos *αἰγῖς* appellat, (1 Corinth. 7, 14.) atque eum loqui de infantibus nondum baptizatis ipsa loci natura satis clare indicat, dicit enim de eiusmodi infantibus, qui tantum vno parente christiano, altero pagano nati fuerint, haud vero credibile est, eos in infantia potuisse baptizari, cum pa-
ganus

ganus pater haud id permisisset, et quia ipse falsam crederet religionem christianam, et religio pagana tum principatum in omni terrarum orbe teneret, ideoque ex eo ad infantem plura commoda possent redundare; sed tamen non erat vero absumile, per curam christiani parentis et sermones liberos accepturos esse christianismi cognitionem, ad eam religionem magis proclives futuros, et eius praestantia commotos progrediente tempore ipsos sponte eam esse suscepturos, et hoc modo maius et certius ius iam habebant ad bona Christianismi; atque hac re ut et propter christiani parentis pietatem, quam Deus etiam in liberis remunerare et praemiis ornare promisit, Deo erant accepti, ideoque non incommode poterant filii Dei et *αγιοι* appellari: sed Christianorum infantes etiam ante baptismum iam pertinere ad Ecclesiam, demonstrari etiam posse videtur ex communi illa sententia, quae infantes ante baptismum mortuos non condemnat, sed non minus saluos pronunciat, quam alios homines, postquam sacro fonte tincti fuerant, in Ecclesia mortuos.

§. 10. Sed ne in hoc nimis severi videamur aliquantisper concedamus, renasci h. l. ut alias saepissime utique dici de baptismo, tamen ne sic quidem ex hoc loco demonstrari poterit, baptisma infantum in uniuersum hoc loco praecipi aut probari: Illud enim mihi firmum et certum manere videtur, haec verba ob totius sermonis consilium et summam non ad infantes solos, sed ad omnes omnis aetatis homines esse referenda, ideoque eodem modo, quo illa verba de infantibus dicuntur, de senioribus dici; ut totus locus hunc praebeat sensum; *Christum omnes*
b
homines

homines saluasse, quacunque tandem aetate sint, dummodo Christianam religionem receperint ante mortem, dummodo baptizati moriantur; si vero haec esset vera explicatio, Irenaeus hic nullo quidem modo baptismum infantum in vniuersum, tamen in mortis periculo probare videretur, et Christianos admonere, ne forte morem Ecclesiae secuti, quae potissimum festo paschatos baptizare consueverat, infantes sacro fonte non initiatos mori paterentur.

§. II. Etiam si vero hanc explicationem quodam modo concessimus, tamen neutiquam verosimilis videtur; sic enim illa dubitationis solutio, quam in illo additamento latere arbitramur, loco huic non inest, non enim omnes salui fiunt, qui baptizantur, neque saluare h. l. de redemptione intelligi potest, cum Christus non solos eos, qui baptizantur, sed eos etiam, qui non baptizantur, qui adeo Christianam religionem nunquam cognouere, redemerit; proptereaque non video, cur Irenaeus illa verba adiecerit. Quocunque igitur modo interpreteris illud *saluare*, quod Christo in loco nostro tribuitur, nulla certe ratione renasci poterit de baptisinate accipi, si quidem Irenaeo plane falsam sententiam asserere dubitamus, est enim ex omni linguae sanctae usu duplex tantum seruandi significatus: aut enim significat *vniuersalem Dei erga humanum genus gratiam Christi redemptione exhibitam*, Θεος παντας ανθρωπους θελει σωθηναι δια τς Χριςτς Ιησς, τς δαντος εαυτον αντιλυτρην υπερ παντων (1 Tim. 2, 4. 6.); at quomodo cum hoc significato conueniat baptismi illa mentio! Deus omnes in vniuersum vult seruatos, vnde igitur illa exceptio; *omnes, qui*

quī renascuntur in Deum? hoc nullo pacto locum habere posse videtur: aut seruare significat eam, quam vulgo *applicationem gratiae* in scholis appellare consueuimus, qua Deus illis, qui praeceptis christianis se accommodant, iisque conuenienter viuunt propter Christum largitur et tribuit bona promissa atque felicitatem, vti *σῶθηναι* Act. 2, 40. et c. 14, 9. dicitur secundum illud Christi; *ἔγω ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πισθεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀποληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον*, sed nec huic significatui fatis conuenit illud additamentum; *qui nascuntur in Deum*, si accipiatur de baptisinate, certe enim solus baptisimus nullo modo benevolentiam Dei et felicitatem nobis comparat. Non igitur potest vlla ratione *renasci in Deum* commode de baptisinate intelligi, hinc acceperim *saluari* in priori membro, *de vniuersali Dei gratia*; *Christus venit omnes per semet ipsum saluare*, quod est verissimum, in posteriori autem membro, vbi sub audiendum est, *de saluifica gratiae applicatione*; omnes accipiunt hanc a Christi partam salutem, qui nempe renascuntur in Deum, et hoc etiam est verissimum (quae parano-masia vocabuli ambigui haud rara est in ipsis litteris sacris, atque etiam in profanis scriptoribus) at *renasci* accipiatur, necesse est, sensu illo scripturis S. frequentissimo *de mutatione animi, cogitationum, totiusque vitae*, vt hic loci nostri sensus commodissimus prodeat; *Iesus Christus venit in mundum, et omnes aetates perecurrit, vt ostenderet, nulli aetati praecipuum aliquid esse tribuendum, et se sanctificasse omnes homines cuiuscunque aetatis, se omnes saluasse et omnes hos etiam fieri saluos; et futuram salutem accipere,*

cipere, dummodo id agant, ut per fidem in J. C. Deo prorentur et animum sibi comparent integrum vitae scelerisque purum; neque ullo modo, quantum in ipsis est, gratiam Dei per Christum oblatam respuant et irritam reddant.

§. 12. Porro, quominus hoc loco paedobaptismum commendari aut de eo sermonem esse credamus, et hoc impedit, quod Irenaeus, quas modo nominauerat omnes aetates, mox singulas recenset et de singulis similiter dicit; *Christum omnes eius aetatis homines sanctificasse*, de paruulis caeterisque, qui exemplo vti possunt, adiicit etiam; *Christum illis exemplum praeiuisse, quod in modo se gerendi, sequi debeant*: Hoc itaque potissimum loco, vbi de singulis admonebat, moneri etiam illud debuisse videtur, quod ad solos infantes pertinebat, siquidem eius fuisset consilium, hac occasione Christianis commendare infantum baptisma tunc temporis certe nondum valde et vbique vsitatum; sed, quo loco verba ea posuit, sic posita videntur vt ad omnes pertineant. Tandem vero accedit, Irenaeum si h. l. de paedobaptismo loqueretur, rem videri tractare, quae ipsius seculo ignota esset, nemo certe Irenaeo aequalium quandam baptismi infantum facit mentionem, imo vero omnia, quae illi de ritibus baptismi narrant, in infantes non cadunt: Si vero Irenaeo hoc dogma notum fuit, si adeo probauit et necessarium putauit, mirum sane esset, si nemo alius, neque ipse Irenaeus alio loco huius dogmatis, certe grauissimi, meminisset: cum potius omnia eius aetatis Patrum testimonia illi sententiae sint adversaria, vim quasi facere Irenaeo forte videremur, si ipsi hoc dogma obtru-

obtruderemus. Namque si omnes Patres ante Sec. III perlustramus, ne vnum quidem inuenimus exemplum infantis baptizati commemoratum: *Tertullianus*, qui circa initium Sec. III scripsit, primus est, qui aliquam paedobaptismatis faciat mentionem (vnde *Antonius van Dalen* in historia baptismorum conicit, eius tempore sensim iutroduci coepisse paedobaptisma) sed ille ipse etiam primus est, qui valde inuehatur in illum ritum; „*norint petere, dic, salutem, vt petenti dedisse videaris:*“ serioris autem baptismatis quam plurima sunt exempla, veluti *Augustini* anno aetatis XXX, *Gregorii Nazianzeni*, parentibus christianis, ipsoque Episcopo patre nati, anno aetatis XX baptizati, aliorumque. *Gregorius Nazianzenus*, (certe orthodoxus, quod in Tertulliano desiderari solet) non vult infantes ante annum tertium, quo iam possint aliquid mystici intelligere, baptizari, summa tamen necessitate urgente concedit, hac addita ratione; „*praestat absque sensu sanctificari, quam sine sigillo et initiatione abscedere:*“ vixit autem hic Sec. IV. Atque reperimus moris fuisse in Veteri Ecclesia vt baptizandi recitarent preces, ac baptizati statim participes fierent S. Coenae, vtrumque vero infantibus non conuenit, licet sequentibus temporibus aliquem in infante fuisse abusum S. Coenae legere meminimus.

§. 13. Ex his, quae haecenus disputauimus, patet, in hoc Irenaei loco, quem tractauimus, tam firmum paedobaptismi argumentum haut esse, quam plerique vulgo credunt, qui propemodum absolutam eius necessitatem ex hoc loco defendi posse contendunt; sed hic aut plane non doceri paedobaptismum,
aut,

AK II, 1370

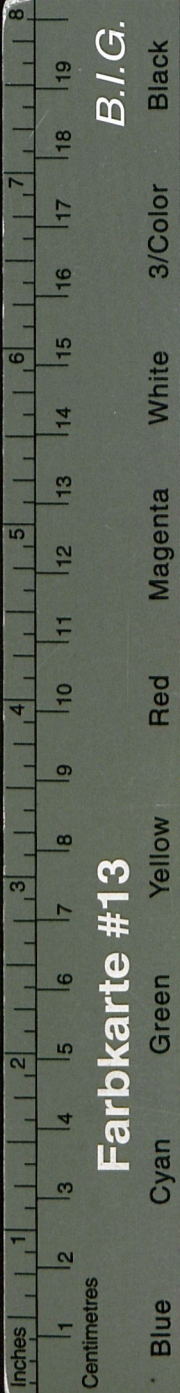
aut, si adeo largiamur, sermonem esse de baptisina-
te, sane nihil aliud elici posse, quam, non prohibi-
tum esse paedobaptismum, saltem ex Irenaei sen-
tentia; sed posse eum concedi v. c. necessitate vr-
gente, aut alia de causa. At, necessario infantes
Christianorum debere baptizari, nemo mihi ex hoc
loco probauerit: Vero tamen simillimum videtur,
Irenaeum hoc loco plane non loqui de paedobapti-
simo, sed potius de opere illo Dei, quo nos pro sua
benignitate aptos reddit partae per Christum saluti
consequendae, et nos propter Christi meritum di-
gnos iudicat suis bonis, sua benignitate et appro-
batione.

X 309 5302

VD 18

Farbkarte #13

B.I.G.

Hi
1370

SCHEDIASMA
DE
TESTIMONIO PRO PAEDO-
BAPTISMATE.

QVO
NERANDO PATRVO
VIRO
VENERABILI, EXCELLENTISSIMO
STO FRIDERICO
RNSDORFIO

DOCTORI EIVSQVE IN ACADEMIA
GENSI PROFESSORI ORDINARIO
ELECTORALIVM EPHORO,
OLOGORVM SENIORI ET h. t.
DECANO.

TIAS AVSPICATISSIMAS
CVM
OBILISSIMA VIRGINE
ELEONORA ELISABETHA
DE NITSH.

TI, FEBRVARII A. MDCCCLXXV.
S D. GOTTLIB, WERNSDORFII
NOMINE ET SVO
PIE GRATVLATVR
NVS FRIDERICVS WERNSDORFII

LIPSIÆ
OFFICINA IACOBÆERIA

